

Wspomnienie o Profesorze Zbigniewie Żebrowskim

Dwudziestego szóstego kwietnia 2012 roku, w wieku 93 lat zmarł Profesor Zbigniew Żebrowski, wybitny polski zootechnik, znany naukowiec i nauczyciel, wychowawca kilku pokoleń zootechników polskich, autor znanych i powszechnie uznawanych podręczników. Był pracownikiem Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu, Polskiej Akademii Nauk – Wydział Nauk Rolniczych i Leśnych oraz Wyższej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej (obecnie Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny) w Siedlcach.

Prof. dr hab. Zbigniew Żebrowski był wybitnym specjalistą w zakresie hodowli trzody chlewnej, jednym z najbardziej znanych i szanowanych zootechników polskich okresu powojennego. Urodził się 13 lutego 1919 roku w Łączynie Nowym, położonym na terenie byłego powiatu Przasnysz, w rodzinie ziemiańskiej. Dzieciństwo spędził w środowisku rolniczym wzorowego gospodarstwa rolnego. Ojciec Profesora, Wincenty Żebrowski był właścicielem 80-hektarowego gospodarstwa, które było gospodarstwem przykładowym Warszawskiej Izby Rolniczej. Słynęło ono z bardzo dobrej organizacji pracy i wybitnych wyników produkcyjnych. Jeszcze przed II wojną światową stosowano w nim nawozy sztuczne i to na dużą skalę, a obora szczyliła się kapitałnymi, jak na owe czasy, wynikami. Średnia wydajność krów przekraczała cztery tysiące litrów mleka, o zawartości tłuszczu ponad 4%.

Zbigniew Żebrowski ukończył Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Sokołowie Podlaskim (w 1936 roku) i podjął naukę w Państwowej Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie, którą ukończył w 1945 roku, po zakończeniu II wojny światowej. Wówczas rozpoczął studia na Wydziale Rolnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Zbigniew Żebrowski był nietypowym studentem, który studiując rolnictwo jednocześnie prowadził praktykę rolniczą. W latach 1946-1948 dzierżawił 40-hektarowe gospodarstwo rolne w Kisinach pod Działdowem. Wyniki produkcyjne tego gospodarstwa były bardzo dobre. Objęcie 40-hektarowego gospodarstwa było w tym czasie aktem dużej odwagi i bardzo narażało na nieprzychylnie spojrzenie ośrodków władzy politycznej. Ta odwaga i śmiałość prezentowania niepopularnych poglądów, to cechy charakteru udowodnione wielokrotnie w późniejszej działalności profesora Żebrowskiego.

Tytuł magistra uzyskał w 1950 roku po przedłożeniu pracy pt. „Porównawcze badania nad zastępowaniem jęczmienia drożdżami pastewnymi albo mączką rybną w mięsny tuczu świń”. Pracę tę wykonał pod kierunkiem znanego uczonego prof. Jana Rostańskiego, uzyskując bardzo wysoką ocenę i uznanie w oczach promotora. O młodym wówczas magistrze Żebrowskim profesor Rostański wyrażał się bardzo pochlebnie, pisząc o nim: (...) *wykazywał inwencję, docieklivość i zmysł hodowlany. Czytał umiejętnie i umiał się tą wiedzą posługiwać, nieraz występując krytycznie, co starał się udowodnić*, a w innym miejscu: *Uważam mgr Z. Żebrowskiego za uzdolnionego zootechnika, któremu wróżę przyszłość, dobrą dla niego samego i dla pracy krajowej*. Ten tak zwany „zmysł hodowlany” Z. Żebrowski bardzo rozwinął. W późniejszej pracy zawodowej umiał niezwy-

kle trafnie dobrać zwierzęta do kojarzy, co przynosiło duże sukcesy hodowlane. Jest wiele przykładów udanej pracy hodowlanej Z. Żebrowskiego zarówno w chlewniach zarodowej trzody chlewnej, jak również w czołowych oborach, którymi się opiekował i pomagał dobrać nasienie buhajów.

W 1950 roku Zbigniew Żebrowski podjął pracę w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Został asystentem w Zakładzie, a później w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt. Swoje główne zainteresowania skupił na hodowli i doskonaleniu produkcji trzody chlewnej. Wykazał się ogromnym talentem i zmysłem hodowlanym w pracach nad doskonaleniem świń rasy puławskiej, które prowadził w Zakładach Doświadczalnych w Sinołęczu i Brwinowie. Osiągnięcia hodowlane Z. Żebrowskiego przyczyniły się do uratowania zanikającej wówczas populacji świń rasy puławskiej i dostosowały ją do nowych wymagań rynku konsumenta.

Z. Żebrowski miał duże osiągnięcia naukowe w badaniach nad efektywnością krzyżowania różnych ras świń. Jako pierwszy w Polsce wykazał celowość wykorzystania loch mieszańców do produkcji prosiąt, co zostało wykorzystane w programie Ministerstwa Rolnictwa nad krzyżowaniem świń.

W badaniach nad poziomem żywienia i doбором pasz Z. Żebrowski wykazał, że wpływają one na efekty końcowe tuczu, tj. na przyrosty masy ciała, wykorzystanie paszy, koszt tuczu i jakość tusz. Wyniki tych badań wykorzystano do udoskonalenia norm żywienia tuczników mięsnych, wydanych przez Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne.

W 1960 roku Zbigniew Żebrowski uzyskał stopień doktora nauk rolniczych, a w sześć lat później, w 1966 roku, stopień doktora habilitowanego nauk rolniczych. Wówczas docent Żebrowski otrzymał propozycję pracy w Instytucie Genetyki i Ho-

dowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu, którą przyjął. Stworzył tam pracownię, a później Zakład Podstaw Hodowli Świń. Tutaj, w wyniku pracy obejmującej wiele pokoleń zwierząt, wyhodował krajową świnię miniaturową na bazie krajowych ras wbp i pbz oraz ras wietnamskich.

Bardzo ważne dla praktyki hodowlanej były badania Z. Żebrowskiego nad wykorzystaniem w hodowli wyników oceny SKURTC_h, w których wykazał, że mimo dużych nakładów ponoszonych na uzyskanie takich danych, często były one niewłaściwie wykorzystywane w pracach selekcyjnych. Takie stwierdzenia nie były popularne, wymagały dużej odwagi i mocnego charakteru. Ale takie cechy Zbigniew Żebrowski właśnie posiadał.

W 1976 r. Zbigniew Żebrowski uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w roku 1989 został profesorem zwyczajnym. Osiągnął więc najwyższe tytuły dostępne wówczas w nauce polskiej.

Ważnym momentem w życiu Profesora był rok 1982. Wtedy podjął dodatkową pracę w ówczesnej Wyższej Szkole Rolniczo-Pedagogicznej (dziś Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny) w Siedlcach. Wydawałoby się, cóż ... dodatkowa praca zarobkowa w odległych o 100 kilometrów Siedlcach. Niektórzy tak właśnie to oceniali. Było jednak inaczej. W czasie ośmiu lat pracy w Siedlcach, a także później, kiedy był już na emeryturze, Profesor wykazywał ogromne zaangażowanie w sprawy uczelni siedleckiej i pracujących tam ludzi, z którymi bardzo się zżył, a z wieloma zaprzyjaźnił.

Zaangażowanie Profesora bardzo pomogło w rozwoju młodego, bo liczącego wtedy zaledwie kilka lat Wydziału Rolniczego (obecnie Wydział Przyrodniczy). Profesor angażował się nie tylko w działalność dydaktyczną i badawczą, ale wyróżnił się jako aktywny organizator bazy naukowej i dydaktycznej siedleckiej uczelni. Był organizatorem uzupełniania zbiorów biblioteki i czytelni Wydziału Rolniczego o setki tomów piśmiennictwa zootechnicznego, w tym rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, pozycji książkowych i naukowych wydawnictw ciągłych, które pozyskał z PWRiL, PTZ, CBR, SGGW-AR, IGiHZ PAN, IZ w Krakowie i z innych instytucji. Był też inicjatorem wymiany Zeszytów Naukowych WSR-P na prace naukowe uczelni z Jugosławii i Czechosłowacji oraz krajowych jednostek naukowo-badawczych.

Wiedzą i doświadczeniem Profesor wspierał rozwój naukowy swoich młodszych kolegów. W Siedlcach był promotorem rozprawy doktorskiej i opiekunem przewodu habilitacyjnego oraz promotorem 23 prac magisterskich, z których dwie otrzymały pierwszą nagrodę, a jedna wyróżnienie w ogólnopolskim Konkursie Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego i „Przeglądu Hodowlanego” na najlepszą pracę magisterską.

Profesor kierował też badaniami naukowymi, prowadzonymi w trudnych warunkach tworzącej się dopiero bazy naukowej Wydziału Rolniczego. Prace naukowe wykonane w WSR-P w Siedlcach, w liczbie ponad 30 pozycji, stanowią istotną część dorobku prof. Żebrowskiego. Były one ukierunkowane na ocenę jakości żywca wieprzowego produkowanego w rejonie Podlasia oraz na analizę oddziaływania hodowli zarodowej i reprodukcyjnej na pogłowie masowe świń. Wykazano w nich znaczny postęp w hodowli świń rasy puławskiej, której ważny ośrodek znajdował się na terenie ówczesnego województwa siedleckiego, a zatem w rejonie działania uczelni siedleckiej. Badania wykonane wówczas na terenie byłych województw: siedleckiego, płockiego, ostrołęckiego i białkopodlaskiego pozwoliły na określenie jakości rzeźnej żywca wieprzowego, produkowanego w tych rejonach, a analizy stanu hodowli zarodowej przedstawione

w postaci obszernych monografii pozwoliły na podjęcie właściwych decyzji w celu doskonalenia populacji masowej.

Warto podkreślić, że badania i publikacje Z. Żebrowskiego zawsze były ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb praktyki rolniczej i doskonalenie metod produkcji. Do takich, oprócz już wspomnianych, należą badania nad wczesnym odsadzeniem prosiąt, bateryjnym wychowem prosiąt i tuczem, wykorzystaniem kazeiny w żywieniu świń, technologią i organizacją produkcji w fermach przemysłowych i wiele innych. Wyniki tych badań zostały wdrożone do praktyki.

Cechą charakteru prof. Żebrowskiego było ogromne zaangażowanie i dyscyplina pracy, której wymagał przede wszystkim od siebie samego. Efektem takiej postawy jest ogromny dorobek naukowy liczący ponad 360 opublikowanych prac, z czego 83 stanowią monografie, studia i rozprawy, ponad 160 artykuły i doniesienia naukowe oraz wiele innych pozycji. Profesor jest autorem lub współautorem 9 podręczników lub skryptów, wśród których jest międzynarodowy podręcznik „Użytkowanie trzody chlewnej”, współredagowany z profesorem Schwarkiem z Lipska i profesorem Owsianikowem z Moskwy. Zootechnikom polskim Profesor jest jednak bardziej znany jako autor rozdziału dotyczącego hodowli trzody chlewnej w kilku kolejnych wydaniach popularnego w kraju 3-tomowego dzieła „Zootechnika”.

Profesor Żebrowski wniósł ogromny wkład w rozwój kadry naukowej, nie tylko bezpośrednio jako promotor rozpraw doktorskich i prac magisterskich, ale także jako konsultant i wnikliwy recenzent. Aby stwierdzić, jak wielu specjalistów z zakresu problematyki hodowli i chowu świń korzystało z Jego wiedzy i doświadczenia wystarczy zauważyć, że był On recenzentem dorobku naukowego 23 kandydatów do tytułu profesora (w tym 2 zagranicznych), 12 ocen dorobku i prac habilitacyjnych oraz recenzentem 21 rozpraw doktorskich. Łącznie zatem uczestniczył jako recenzent w 56 postępowaniach o uzyskanie stopnia lub tytułu naukowego.

Charakterystyka Profesora Żebrowskiego nie byłaby pełna bez pokazania jego ogromnej działalności społecznej i organizacyjnej. W latach 1974-1980, przez 2 kadencje pełnił funkcję prezesa Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, podczas których zorganizował zjazd Europejskiej Federacji Zootechnicznej w Warszawie. Trwałym i do dziś znaczącym dowodem działalności Profesora Żebrowskiego w Polskim Towarzystwie Zootechnicznym jest lokal przy ul. Kaliskiej 9 w Warszawie, stanowiący siedzibę Towarzystwa. Lokal ten na własność Towarzystwa wykupił prof. Z. Żebrowski podczas swojej prezesury.

Przez 2 trzyletnie kadencje prof. Żebrowski był zastępcą Sekretarza Wydziału Nauk Rolniczych i Leśnych PAN i zastępcą dyrektora Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu.

Był członkiem rad naukowych 3 polskich instytutów zootechnicznych, tj. Instytutu Zootechniki w Krakowie – przez 21 lat (1971-1992), Instytutu Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN w Jabłonie – przez 20 lat (1969-1989) i Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu, a także Rady Naukowej Zakładu Ekonomiki Rolniczej i Leśnej PAN w Warszawie – przez 3 lata (1969-1971) oraz Rady Wydziału Rolniczego Wyższej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach – przez 8 lat (1982-1990) i Rady Wydziału Zootechnicznego SGGW w Warszawie – przez 2 lata (1967-1968). Zasiadał również w Komitecie Nauk Zootechnicznych PAN – przez 17 lat (1972-1989).

Brał czynny udział w pracach wielu komitetów i rad redakcyjnych czasopism, między innymi takich jak: Roczniki Nauk Rolniczych – seria B (zootechniczna), Postępy Nauk Rolniczych, Biuletyn Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt, Przegląd Naukowej Literatury Zootechnicznej, Nowe Rolnictwo i Przegląd Hodowlany.

Imponujący dorobek naukowy Profesora Żebrowskiego, Jego autorytet i zaangażowanie w rozwiązywaniu ważnych zagadnień nauki i praktyki rolniczej sprawiły, że był On uznawany za jednego z największych fachowców w Polsce oraz szanowany w międzynarodowym środowisku naukowym.

Profesor Zbigniew Żebrowski należał do ludzi zdolnych, pracowitych, kochających swój zawód i dobrze znających historię. Został odznaczony przez Radę Państwa Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Krzyżem Oficerskim Odrodzenia Polski, a także wieloma odznakami i medalami państwowym lub nadawanymi przez różne uczelnie, instytuty naukowe, Polską Akademię Nauk, Naczelną Organizację Techniczną oraz wojewodów różnych województw i związki branżowe. Profesor Żebrowski otrzymał Honorową Odznakę Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego i godność Honorowego Członka Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego.

Profesor Zbigniew Żebrowski był silnie związany z ludźmi, z którymi studiował lub blisko współpracował. Bardzo ciepło wspominał profesorów Józefa Dubiskiego i Jana Rostafińskiego, dr. Janusza Królikowskiego; z okresu asystenckiego – Antoniego Kleszczyckiego, Tadeusza Konopińskiego, Zbigniewa Muszyńskiego, Szczepana Pieniżka, Alfonsa Zielonkę i Jana Kossakowskiego, a z ostatniego okresu profesorów: Edwarda Dymnickiego, Zbigniewa Gertycha, Stanisława Kondrackiego,

Mariana Kozłowskiego oraz dr. Józefa Luchowca, mgr Jolantę Przyłucką, mgr Barbarę Słupecką, prof. Stefana Wawrzyńca i doc. Witolda Zielińskiego.

Nie wszyscy wiedzą, że szczególną cechą profesora Żebrowskiego była niezwykła aktywność życiowa, którą przejawiał na wielu, nieraz bardzo różnych płaszczyznach. Właśnie ta aktywność sprawiała, że wielu Jego przyjaciół i współpracowników dużo Mu zawdzięcza. Aktywność życiowa nie opuszczała Profesora do ostatnich dni, korespondował z przyjaciółmi, doradzał i interesował się sprawami ludzi oraz instytucji, w tym szczególnie Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu i Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, z którymi czuł się szczególnie związany. Mimo zawansowanego wieku i licznych związków z tym dolegliwości utrzymywał stałą łączność korespondencyjną i telefoniczną. Wielu z nas doskonale zna Jego niezwykle staranne i wcale nie zmieniające się z wiekiem pismo na kartach i w listach, które własnoręcznie pisał nawet w ostatnich dniach swojego życia. Wspominam o tym z podziwem, przeglądając potężny zbiór kilkuset listów skierowanych do mnie i członków mojej rodziny.

Stanisław Kondracki

Śmierć profesora Zbigniewa Żebrowskiego została przyjęta z żalem i smutkiem nie tylko przez członków najbliższej rodziny, ale przez liczne grono współpracowników, kolegów i przyjaciół. Uroczystość pogrzebowa odbyła się 4 maja 2012 roku, w kościele pod wezwaniem św. Karola Boromeusza na Starych Powązkach w Warszawie.

Profesor Ewald Sasimowski — *pro memoria*

Dnia 16 kwietnia 2012 roku zmarł Prof. dr hab. *dr honoris causa* Ewald Sasimowski, wybitny polski hipolog, pasjonat koni, wychowawca wielu pokoleń naukowców i praktyków, wielki patriotą, niezwykle człowiek pełen dobroci i życzliwości. Pracę i karierę naukową do tego stopnia poświęcił koniom, że swoje wspomnienia zatytułował „Moje życie z końmi”.

Ewald Sasimowski urodził się 23 lipca 1923 r. w Borowiu koło Garwolina. Jego ojciec, Aleksander Sasimowski był znanym społecznikiem, wieloletnim dyrektorem miejscowej szkoły, która obecnie nosi jego imię, podobnie jak jedna z ulic w Borowiu. Przyszły Profesor uczęszczał tu do szkoły powszechnej, następnie do Państwowego Gimnazjum w Siennicy, a w okresie drugiej wojny światowej na tajne komplety. Aby uniknąć wywózki do Niemiec, pracował w gospodarstwie rolnym ojca, przy czym posługiwał się końmi. Wzięty na podwozy, w czasie powstania warszawskiego ocalał dzięki doskonałym umiejętnościom powodowania koniem. Egzamin dojrzałości zdał 7 czerwca 1945 r. Ukończył studia na Wydziale Rolnym Uniwersytetu

